

โคคลาน

1. ชื่อสมุนไพร โคคลาน (KHO KHLAN)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Anamirta cocculus* L.) Wight & Arn. ชื่อวงศ์ Menispermaceae
3. ชื่ออื่น หวายดิน (สระบุรี), เถาพนม (ชลบุรี), เถาวัลย์ทองชกโครัง (ประจวบคีรีขันธ์), ว่านนางล้อม (แพร่), แม่น้ำนอง (เชียงใหม่), ลุ่มปรี (ตรัง)

4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เถาเนื้อไม้แข็ง

ใบ เป็นใบเดี่ยว รูปหัวใจ ขอบใบหยักตื้น ๆ เห็นไม่ชัดเจนหรือเรียบ แผ่นใบเรียบ สีเขียว

ดอก ดอกออกเป็นช่อที่ซอกใบ ดอกเล็ก

ผล ผลรูปทรงกลมขนาดเล็ก ผลสุกสีแดง

5. ส่วนที่ใช้ทำยา

เถาโคคลาน

6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา

เถาโคคลาน แก้ไตพิการ แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย แก้เส้นตึง บำรุงโลหิตและขับปัสสาวะ

7. รายงานการวิจัย

สารสกัดเถาโคคลานมีฤทธิ์ลดปวด และต้านการอักเสบ ในหนูถีบจักรเพศผู้ ด้านเชื้อเริ่มที่ริมฝีปาก ลดการอักเสบ และป้องกันการเกิดพิษต่อตับต้านการเกิดแผลที่กระเพาะอาหาร ต้านอนุมูลอิสระ ป้องกันการถูกทำลายโดยรังสีที่ผิวหนังและไขกระดูก

8. สารสำคัญ

สารสำคัญของโคคลาน ประกอบด้วยสารกลุ่มไตรเทอร์ปีน (triterpene) และสารกลุ่มไอโซคูมาริน isocoumarin ชื่อ เบอร์เจอนิน (bergenin) และสารกลุ่มไดเทอร์ปีน แลคโตน (diterpene lactone) ชื่อ มอลโลทูซินซี (mallotucin C) เป็นต้น

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

โคคลานมีถิ่นกำเนิดในแถบป่าของจังหวัดปราจีนบุรี สามารถพบได้ตามป่าที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 100 -1,000 เมตร ตามพื้นที่โล่ง ป่าพรุ ป่าโปร่ง และชายป่าดิบชื้นของทุกภาคในไทย

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ป่าทั่วไป สวนป่า ป่าเบญจพรรณ ป่าละเมาะ
- ภาค ทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด ทุกจังหวัดของประเทศไทย

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ไม่ใช่ทำเป็นอาหาร

12. การขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยการปักชำ และการตอนกิ่ง แต่นิยมการปักชำ โดยการตัดกิ่งยาว 8 – 10 นิ้ว ปักชำในถุงเพาะชำที่บรรจุดินผสมขี้เถ้าแกลบเอาไว้ในเรือนเพาะชำ รดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอประมาณ 45 – 60 วัน จะเริ่มออกต้นอ่อนขึ้นมาเป็นต้นกล้าต่อไป

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาล แต่ต้องมีน้ำรดให้ชุ่มชื้น และนิยมปลูกในฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม
- การเตรียมดิน โดยการขุดหลุมกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร ลึก 30 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักคลุกเคล้ากับดินก้นหลุม โคคลานเป็นไม้รอเลื้อยจะต้องมีหลักให้พาดพัน ควรปลูกตามไม้ใหญ่ หรือกอไม้
- วิธีการปลูก เมื่อได้ต้นกล้าโคคลานอายุ 6 – 12 เดือน นำลงปลูกลงหลุมได้ แล้วกลบดินให้เรียบร้อยปักไม้ไผ่ลื้อ และรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การใส่ปุ๋ย จะใส่ปุ๋ยอีกครั้งหลังจากปลูกได้ 6 เดือน จะใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก และควรใส่ปีละ 1 - 2 ครั้ง พร้อมกับ การพรวนดิน
- การให้น้ำ ถ้าปลูกในฤดูฝนปล่อยตามธรรมชาติได้ แต่ถ้าฝนทิ้งช่วงรดน้ำตามความเหมาะสม
- การกำจัดวัชพืช ควรทำพร้อมกับการพรวนดินและใส่ปุ๋ย
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู โคคลานไม่ค่อยมีโรคและแมลง จึงไม่ต้องใช้สารเคมีฉีดพ่น

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว จะเก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูกาล แต่นิยมเก็บเกี่ยวฤดูแล้ง ระหว่างเดือนธันวาคม – เมษายน (โคคลานจะเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 1 – 2 ปีขึ้นไป)
- วิธีการเก็บเกี่ยว โดยการตัดต้น หรือเถาให้สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร เพื่อเอาต่อไว้ให้เกิดต้นใหม่ แล้วนำเถาโคคลานที่ตัด มาตัดเป็นท่อน ๆ เอาใบออกให้หมด นำส่งแปรรูปต่อไป
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว เมื่อได้เถาโคคลานมาแล้ว นำมาสับเป็นชิ้น ๆ ขนาดประมาณ 2 – 3 นิ้ว แล้วนำไปตากแดดประมาณ 7 – 10 วัน จนแห้ง แล้วนำไปอบอีกครั้งจนแห้งสนิท
- การบรรจุและการเก็บรักษา เมื่อได้โคคลานแห้งมาแล้ว ใส่กระสอบส่งจำหน่ายต่อไป หรือจะเก็บใส่กระสอบโปร่ง ๆ หรือถุงปุ๋ยสะอาดเก็บไว้ในห้องที่มีอุณหภูมิปกติ และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

16. การจำหน่าย

เถาโคคลานแห้ง ราคา กิโลกรัมละ 60-120 บาท